

EL CENTRO EDUCATIVO VERSATIL. MADRID: MCGRAW-HILL, 2006

L'escola es troba en crisi. Queden lluny avui les utopies de canvi dels anys setanta o l'ebullició d'idees dels vuitanta. Les il·lusions de veure una escola millor han estat quasi apagades pel degoteig constant de lleis orgàniques que tot ministre d'Educació se sent en l'obligació de promulgar. De totes aquelles il·lusions, a la pràctica, l'única cosa que n'ha restat es pot resumir en una sola paraula: burocratització. Burocràcia escolar que intensifica el treball del professorat sense millorar-ne la qualitat i que provoca desànim i malestar en els docents. Enmig d'aquest camp erm ens trobem amb llibres com el que comentem, *Organización y dirección de centros educativos innovadores: El centro educativo versátil*. Lli-

bres com aquest són els que llancen un signe d'esperança, no tant pel que mostren, sinó pels nous camins que assenyalen i que inviten a seguir.

Davant del panorama grisenc dels centres educatius «d'influència taylorista», és a dir, la major part de les nostres escoles i instituts, l'autora (catedrática d'universitat, especialista en organització i direcció de centres educatius) advoca pels que denomina «centres educatius versàtils», segons el model que va proposar en anteriors publicacions i que desenvolupa en major grau en el present volum, caracteritzats per «una organització més flexible i diversificada», més adequada per al tipus de societat actual.

La societat ha canviat, però els centres educatius sembla que no se n'adonin. La sensació dominant entre els docents és la d'impotència per a afrontar els nous reptes que la societat els planteja. Els canvis, quan es produeixen per la força de l'imperatiu legal, solen quedar com a canvis formals, que no arriben a perforar la dura closca d'una institució fossilitzada per tants anys de burocràcia. D'aquí ve la importància d'aquest llibre, on, a través de dotze capítols, la professora Martín-Moreno Cerrillo esmicola, basant-se en metàfores i paradigmes, la realitat organitzativa dels centres educatius i ens ofereix una anàlisi detallada dels nous enfocaments organitzatius, detenint-se en el paradigma cultural pluralista que «emfasitza en l'organització i direcció de centres educatius l'atenció a les necessitats educatives dels alumnes i de la comunitat a què pertanyen, desenvolupant estratègies per a la participació externa en els centres escolars».

Si un proverbi africà assenyalava que fa falta tota una tribu per a educar un infant, és evident que en les nostres societats complexes es necessita una mica més que una família i un centre educatiu, fa falta tota una comunitat. Es necessita, per tant, «mobilitzar tota la comunitat per a millorar l'escola».

Aquesta és la tasca a la qual aquesta autora consagra part de la seva producció intel·lectual i a aquesta crida hi contribueix a través d'un esforç integrador de les dues perspectives dominants, la perspectiva tecnicoracional i la perspectiva interpretativocrítica. Aquesta integració podria aconseguir-se en els centres educatius comunitaris. Per a això, l'autora baixa fins als aspectes més quotidians de l'organització escolar (considera que el centre educatiu és «una creació dinàmica en cada establiment escolar»), perquè sap molt bé que els canvis legislatius poden ser molt importants, però és en l'entorn d'aprenentatge de l'alumnat, en la seva aula, en els seus patis, en els seus temps i en les seves pràctiques avaluatives on s'han de produir els canvis, si és que es pretén que els centres canviïn de veritat.

El volum inclou també un capítol dedicat a les organitzacions educatives virtuals —no en va l'autora és catedrática de la Universitat Nacional d'Educació a Distància— i a les seves possibilitats transformadores.

Els dos últims capítols estan dedicats a la investigació sobre l'organització i direcció de centres educatius, així com al marc epistemològic per a generar coneixement sobre aquestes importants qüestions, molt interessants per a estudiants de postgrau i investigadors docents. Un llibre molt útil, sens dubte, que hauria de ser continuat amb una segona part on es plasmessin experiències concretes, com ja va fer en altres textos anteriors la doctora Quintina Martín-Moreno Cerrillo.

Blas Jiménez Cobo